

6. Лысенкова С.Н. Педагогическое сотрудничество / С.Н. Лысенкова // Инновационные движения в российском школьном образовании. – М. : Парсифаль, 1997. – С. 383-386.
7. Неменский Б.М. Мудрость красоты : о проблемах эстетического воспитания / Б.М. Неменский. – М. : Просвещение, 1987. – 253 с.
8. Психология : [учебник для студ высш. учеб. заведений] / А. Петровский, М. Ярошевский, А. Брушлинский. - 6-е изд., стер. - М. : «Академия», 2006. - 512 с.
9. Щетинин М.П. Объять необъятное : записки педагога / М. П. Щетинин. – М. : Педагогика, 1986. – 176 с.
10. Эвристическое обучение. В 5 т. Т.1. Научные основы / Под ред. А. В. Хуторского. - М. : ЦДО «Эйдос», 2011. – 320 с. (Серия «Инновации в обучении»).

УДК 37.015.31:7.012 (07)

Володимир Томашевський
(Кривий Ріг, Україна)

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ

Стаття присвячена з'ясуванню та виокремленню ролі професійної освіти, вищих навчальних закладів у формуванні естетичної культури майбутніх дизайнерів. Сучасна освітньо-вихована практика потребує звернення особливої уваги до проблеми естетичного наповнення теорії і практики професійної підготовки майбутніх дизайнерів та посилення впливу професійної освіти на процес формування естетичної культури майбутніх дизайнерів за умови упровадження особистісно орієнтованої системи, в якій генералізованою ідеєю є розуміння естетичної культури як важливого духовно-функціонального утворення особистості, здатного до самоорганізації. Автор наголошує, що у процесі формування естетичної культури майбутніх фахівців існують значні резерви і недостатньо використані освітньо-виховні можливості. Це зумовлює необхідність посилення ролі вищих навчальних закладів у розвитку естетичної активності майбутніх дизайнерів, надання педагогічної уваги таким

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

питанням, як спонукання, освоєння та творення естетичного в дійсності та мистецтві тощо.

Ключові слова: естетична культура формування естетичної культури майбутніх дизайнерів. професійна освіта, роль вищих навчальних закладів.

The article is devoted to the clarification and identification of the role of vocational education and higher education institutions in shaping the aesthetic culture of future designers. Modern educational practice requires special attention to the problem of aesthetic content of the theory and practice of training future designers and the enhancement of the influence of vocational education on the process of forming the aesthetic culture of future designers, provided the introduction of a personally oriented system in which the generalized idea is to understand the aesthetic culture as an important spiritual -functional formation of a person capable of self-organization. The author emphasizes that in the process of forming the aesthetic culture of future specialists there are considerable reserves and insufficiently used educational and educational opportunities. This necessitates the strengthening of the role of higher education institutions in the development of aesthetic activity of future designers, giving educational attention to such issues as inducing, mastering and creating aesthetic in reality and art, etc.

Key words: aesthetic culture, formation of aesthetic culture of future designers. vocational education, role of higher education institutions.

Постановка проблеми. Зміни, що відбуваються в системі освіти і, зокрема вищої школи, дозволяють зазначити, що існуюча освітньо-виховна практика оновлюється на концептуальному, теоретичному та методичному рівнях. Це відкриває простір для генерування нових педагогічних ідей, розробки навчальних і виховних програм, які скеровані на сучасні виклики суспільства, упровадження технологічних та методичних рішень, які б ураховували особливості навчання і виховання студентів з різних напрямів та галузей знань. В системі освіти з'являються навчальні заклади нового типу,

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»

відкриваються нові спеціальності у вищій школі, посилюються вимоги щодо якості загальної та професійної освіти.

Аналізуючи виклики, які стоять перед освітою, вчені зазначають, що в сучасних умовах все більш очевидним є те, що смислом і основним показником прогресу людства є розвиток кожної окремої людини на основі її здібностей. До того ж, це головний важіль подальшого розвитку суспільства, особливо в умовах переходу до науково-інформаційного суспільства, а потім і суспільства знань, де успіх у виробництві і життєдіяльності буде залежати передусім від розвитку людини. У зв'язку з цим істотно актуалізується завдання – якомога ближче наблизити навчання і виховання кожної людини до її сутності, здібностей і особливостей [652, с. 18-19].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загалом, на необхідності теоретичного і практичного вирішення проблеми формування естетичної культури майбутніх дизайнерів наголошують вчені: Ю.Афанасьєв, М. Барна, В.Бутенко, Г.Гребенюк, А.Григор'єва, Н.Дерев'янка, І.Зязюн, С. Коновець, Л.Корницька, В.Кремень, З.Лісняк, В.Мадзігон, І.Малиніна, С. Мельничук, В.Мироненко, І.Небесник, Н.Ничкало, Л.Оружа, О.Отич, Л. Оршанський, Г. Падалка, М.Пічкур, С.Прищенко, В.Прусак, В.Радкевич, М. Резніченко, Н. Романенко, А.Руденченко, І.Савенко, Л.Савченко, Л.Тархан, В. Тименко, В. Титаренко, І. Удріс, А.Федь, О.Фурса, М.Чепіль, М.Чорноус, О. Шевнюк, Г. Шевченко, В.Щербина, О.Щолокова.

У науково-педагогічній літературі теоретичним підґрунтям для подальших наукових розробок в цьому напрямку є праці, присвячені ролі професійної освіти у збагаченні естетичних сторін розвитку майбутніх дизайнерів. (Г.Апресян, М.Арцишевський, В.Асмус, Г.Ашкеназі, О. Бабічев, Д. Виготський, О.Воєводін, А.Гончарук, Н.Губанов, В.Даниленко, В. Іванов, В. Кудін, О.Лармін, С.Лісова, Б.Ліхачов, Л.Масол, С.Мельничук, В. Мовчан та ін.) Вони стосуються завдань вищої школи у використанні різних видів

інформації, які мають широкі можливості впливу на естетичну свідомість майбутніх дизайнерів.

Водночас реалізація на практиці сучасних методологічних підходів нерідко ще залишається на декларативному рівні. Це не сприяє внесенню реальних змін в існуючу освітню практику, знецінює інноваційні ідеї, покликані вивести освітньо-виховний процес на етап його якісного оновлення. Як засвідчують науково-педагогічні спостереження, в системі професійної освіти майбутніх дизайнерів існує низка проблем, розв'язання яких має відбуватися, передусім, не концептуальному рівні, який передбачає надання пріоритетного характеру питанням розвитку і формування особистості майбутніх фахівців з дизайну.

Метою статті є вирішення на теоретичному і практичному рівнях проблеми формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах, що передбачає внесення відповідних змін та доповнень в роботу вищої школи, поглиблює розуміння ролі професійної освіти у процесі формування естетичної культури майбутніх дизайнерів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливо, що певних змін отримує сучасна освітньо-виховна практика, пов'язана зі здійсненням дизайн-освіти в системі загальноосвітньої школи та підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах. В багатьох вищих закладах освіти відкрито спеціальність «Дизайн», що дозволяє певним чином збільшити кількість майбутніх фахівців з дизайну. Водночас залишається гострим питання щодо якості професійної підготовки майбутніх дизайнерів, їх готовності до виконання передбачених напрямків професійної діяльності та задоволення зростаючих потреб суспільства з питань естетизації навколишнього середовища.

У контексті зазначеного можна бачити, що проблема формування естетичної культури майбутніх дизайнерів залишається актуальною. Професійна освіта ще не має теоретично обґрунтованих позицій щодо

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

упровадження особистісно орієнтованого підходу до формування естетичної культури майбутніх дизайнерів. Це призводить до того, що естетична культура майбутніх фахівців з дизайну формується на методологічних позиціях, які не відповідають сучасній філософії освіти, не визначають естетичну культуру як духовно-функціональне утворення і надбання особистості.

В системі професійної освіти питання естетичної культури майбутніх дизайнерів залишається переважно другорядним, що знецінює його як першооснову естетичного і професійного розвитку, нівелює педагогічні дії, спрямовані на збагачення естетичної свідомості та розвитку естетичної активності майбутніх фахівців з дизайну. За таких обставин професійна освіта стає неспроможною вирішувати вказану проблему та втілювати на практиці ефективні педагогічні рішення, спрямовані на підвищення рівня сформованості естетичної культури майбутніх дизайнерів.

У формуванні естетичної культури майбутніх дизайнерів професійна освіта покликана займати провідні позиції, пов'язані з посиленням особистісного чинника, наданням йому пріоритетного значення, підвищенням рівня відповідальності майбутніх фахівців, їх спроможності приймати участь у творчому процесі художньо-конструкторського змісту. Професійна освіта може посилити свій вплив на процес формування естетичної культури майбутніх дизайнерів за умови запровадження особистісно орієнтованої системи, в якій генералізованою ідеєю є розуміння естетичної культури як важливого духовно-функціонального утворення особистості, здатного до самоорганізації.

У формуванні естетичної культури майбутніх дизайнерів професійна освіта покликана виконувати важливу роль. Вона пов'язана зі збагаченням естетичної свідомості майбутніх фахівців з дизайну. На відміну від існуючих чинників впливу на естетичну культуру дизайнерів професійна освіта має значні переваги. Якщо засоби масової інформації, установи культури, відвідування культурно-освітніх закладів має, переважно, епізодичний

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

характер впливу на естетичну культуру майбутніх фахівців, то професійна освіта має можливості вирішувати це питання на системному рівні. З огляду на це, професійна освіта покликана ефективно використовувати існуючі матеріальні, інформаційні, організаційні, кадрові можливості, залучати до освітньо-виховного процесу традиційні та інноваційні технології, педагогічні методики, засоби впливу на особистість.

Ефективність впливу на формування естетичної культури майбутніх дизайнерів визначається тим, як відбувається збагачення їх естетичної свідомості, які інформаційні джерела використовуються з цією метою, чи має цей процес цільовий характер. У зв'язку з цим у науковій літературі увага акцентується на таких питаннях, як:

- естетична культура дизайнера як результат пізнавальної діяльності;
- ціннісна спрямованість естетичної культури дизайнера;
- знання, необхідні для формування естетичної культури дизайнера;
- пізнавальний досвід дизайнера у сфері естетичної культури;
- інформаційне забезпечення процесу формування естетичної культури майбутніх дизайнерів;
- формування естетичних почуттів майбутніх дизайнерів;
- естетичний світогляд дизайнера та його збагачення;
- зміст естетичної свідомості дизайнера;
- естетичний досвід дизайнера та його формування.

Професійна освіта покликана створити умови для збагачення естетичного світогляду майбутніх дизайнерів. Вирішити це завдання стає можливим, якщо пропонована інформація визначається не формально, а враховує внутрішні процеси, які відбуваються на рівні естетичної свідомості. Йдеться про існуючий стан емоційно-чуттєвого досвіду, наявність певних знань з питань естетичного змісту об'єктів, предметів, явищ дійсності, виявлення світоглядних позицій та орієнтацій, пов'язаних з освоєнням світу

прекрасного в дійсності та мистецтві. За таких обставин естетична свідомість майбутніх дизайнерів починає усвідомлюватися не лише як формальна ознака, а передусім, як основа функціонування духовного утворення в структурі особистості.

Таке розуміння сприяє тому, що в системі професійної освіти майбутні дизайнери привчаються до набуття необхідного їм естетичного досвіду, диференційованого ставлення до інформації художнього та естетичного змісту, критичного осмислення своєї взаємодії з певними формами та засобами, які впливають на естетичну свідомість.

Важливо зазначити, що роль професійної освіти у збагаченні естетичної свідомості майбутніх дизайнерів визначається тим, якого змісту і якості естетичну інформацію їм пропонують для засвоєння. Адже вплив на естетичну свідомість дизайнерів не може відбуватися шляхом спонтанного використання естетичної інформації. Для збагачення естетичної свідомості дизайнерів потрібні знання, які б створювали необхідну інформаційну основу для відповідних понять, поглядів, світоглядних орієнтацій тощо.

Зміст естетичної свідомості дизайнера визначається тим, яку інформацію про естетичні явища і процеси він отримує, які знання, поняття та уявлення формуються на цій основі, засвоюються у процесі навчання. Усвідомлення цього спонукає професійну освіту до збагачення естетичного світогляду майбутніх дизайнерів з урахуванням того, наскільки ефективним і цілеспрямованим є процес інформаційного забезпечення, залучення до процесу навчання необхідних інформаційних джерел, різновидів знань, спроможних впливати на естетичні почуття, поняття та уявлення дизайнерів, формувати їх естетичне ставлення до навколишньої дійсності. До таких різновидів інформації можна віднести: соціальну інформацію, наукову інформацію, художню інформацію та естетичну інформацію.

Соціальна інформація. Так, наголошуючи на необхідності набуття соціальної інформації, вчені пояснюють це рішення важливістю усвідомлення

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

сутності, місця і ролі певного явища в житті суспільства і окремої людини. У процесі професійної освіти створюються умови для набуття необхідної соціальної інформації, що дозволяє отримати відповідь на питання щодо соціального значення окремих об'єктів і предметів, їх практичної цінності, доцільності використання. Це дозволяє дизайнерам свідомо робити вибір щодо своєї художньо-конструкторської творчості, усвідомлювати її роль та значення для суспільства та окремої людини.

Наукова інформація. Необхідність використання в процесі збагачення естетичної свідомості майбутніх дизайнерів наукової інформації вчені пояснюють важливістю глибокого осмислення того, що визначає сутність та закономірності функціонування певних об'єктів, предметів, явищ тощо. Адже дизайнерські рішення покликані враховувати сутнісні прояви об'єктів їх творчої праці, визначати оптимальні умови їх функціонування. За таких обставин естетична свідомість дизайнера набуває глибоко усвідомленого характеру. Сповненого розуміння сутності, закономірностей та особливостей об'єктивних предметів і явищ.

Художня інформація. В інформаційному забезпеченні процесу формування естетичної свідомості майбутнього дизайнера особливо відчутною є роль художньої інформації. Адже вона спрямована на розвиток естетичних почуттів, образного сприймання окремих об'єктів і явищ, надання цьому процесу цілісного характеру, виразності тощо. Професійна освіта покликана збагачувати естетичну свідомість майбутніх дизайнерів на матеріалах творів мистецтва, зокрема, художньої літератури, образотворчого, декоративно-ужиткового, музичного, театрального та інших видів мистецтва. Створюючи на основі художньо-образного пізнання дійсності необхідний досвід дизайнерів, професійна освіта розвиває їх здатність до образного мислення, емоційно-чуттєвого сприймання, надання окремим предметам та явищам естетичної виразності.

Естетична інформація. Професійна освіта покликана збагачувати

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

естетичну свідомість майбутніх дизайнерів на основі використання естетичної інформації. Такий досвід є важливим для майбутніх фахівців з дизайну, дозволяє глибоко усвідомлювати, порівнювати, систематизувати естетичні ознаки предметів і явищ. Цей досвід впливає на естетичний світогляд особистості, створює необхідні передумови для художньо-конструкторської творчості, стимулює прийняття естетичних рішень, допомагає у використанні на практиці оптимальних форм та способів втілення дизайнерського задуму. У процесі професійної освіти використання естетичної інформації сприяє процесу формування естетичного світогляду дизайнера, розкриває спроможність активно спиратися на естетичний досвід минулого і сьогодення.

Важливо зазначити, що професійна освіта покликана вирішувати складні і відповідальні завдання, що стосуються формування естетичної культури майбутніх дизайнерів. Її роль полягає в тому, щоб створити умови для забезпечення самоорганізації естетичної культури, збагатити естетичну свідомість тих, хто свою професійну діяльність пов'язує з художньо-конструкторською творчістю. Професійна освіта покликана сприяти розвитку естетичної активності майбутніх фахівців з дизайну, стимулювати їх активну участь у художньо-творчому процесі, підтримувати самостійні кроки на шляху самоствердження в складному процесі естетичного освоєння навколишньої дійсності.

Професійна освіта орієнтується на підготовку фахівців, які б задовольняли попит суспільства і мали можливість досягати певних результатів у своїй професійній діяльності. І в цьому відношенні професійна освіта розглядає розвиток естетичної активності майбутніх дизайнерів як актуальне завдання. Можна бачити, як відбувається цілеспрямована підготовка фахівців з дизайну до реалізації себе у майбутній професійній діяльності. Ця підготовка має, переважно, практичну спрямованість і передбачає розвиток умінь і навичок технічного та виконавського змісту, пов'язана з привнесенням у творчий продукт окремих елементів естетичної

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

виразності.

Водночас, у процесі професійної освіти розвиток естетичної активності майбутніх дизайнерів ще залишається без належної педагогічної підтримки та стимулювання. У процесі формування естетичної культури майбутніх фахівців залишаються значні резерви і недостатньо використані освітньо-виховні можливості. Це зумовлює необхідність посилення ролі вищих навчальних закладів у розвитку естетичної активності майбутніх дизайнерів, надання педагогічної уваги таким питанням, як спонукання, освоєння та творення естетичного в дійсності та мистецтві.

Спонування майбутніх дизайнерів до спілкування з прекрасним є важливим проявом їх естетичної активності. Воно відбувається у формі естетичного інтересу, естетичної орієнтації та естетичної потреби. У процесі професійної освіти відпрацьовуються широкі можливості для підтримки естетичної активності майбутніх дизайнерів, надання їм допомоги у встановленні плідного діалогу з проявами прекрасного в дійсності та мистецтві. Цей діалог може мати емоційно забарвлений характер, інтелектуально виражений зміст, а також засвідчувати прагнення особистості до самостійної творчої діяльності.

Важливим проявом естетичної активності майбутніх дизайнерів є їх участь в *освоєнні естетичних та художніх цінностей*. Цей процес має певні особливості і відбувається під час естетичного сприймання, естетичного оцінювання та естетичної інтерпретації певних об'єктів, предметів та явищ. В умовах професійної освіти важливо залучати майбутніх дизайнерів до безпосередньої участі в освоєнні естетичних цінностей. Маючи можливість естетично сприймати, естетично оцінювати, творчо інтерпретувати естетичні цінності, майбутні дизайнери привчаються до самостійного входження в світ прекрасного, набувають необхідний їм естетичний досвід.

Естетична активність майбутніх дизайнерів передбачає залучення їх до процесу *творення естетичного в дійсності та мистецтві*. Цей процес

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

реалізується у формі комунікативної, пізнавальної та художньо-конструкторської діяльності. Професійна освіта має широкі можливості залучення майбутніх дизайнерів до таких форм естетичної активності, як спілкування з естетичними цінностями та їх пізнання, участь у творчій діяльності, пов'язаної зі збереженням, систематизацією та створенням художньо-естетичних цінностей.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів покликана забезпечити професійна освіта. Її роль полягає в тому, щоб оптимально використати можливості таких різновидів інформації, як соціальна, наукова, художня та естетична, створивши для цього необхідні умови.

Водночас, у процесі професійної освіти розвиток естетичної активності майбутніх дизайнерів ще залишається без належної педагогічної підтримки та стимулювання. У процесі формування естетичної культури майбутніх фахівців залишаються значні резерви і недостатньо використані освітньо-виховні можливості. Це зумовлює необхідність посилення ролі вищих навчальних закладів у розвитку естетичної активності майбутніх дизайнерів, надання педагогічної уваги таким питанням, як спонукання, освоєння та творення естетичного в дійсності та мистецтві.

Таким чином, з'ясування та виокремлення на теоретичному рівні ролі професійної освіти в розвитку естетичної культури майбутніх фахівців з дизайну є важливим фактором, що допоможе на наступних етапах дослідження у створенні відповідних педагогічних умов, які б забезпечували самоорганізацію естетичної культури, розвивали естетичну активність та збагачували естетичну свідомість майбутніх дизайнерів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутенко В.Г. Роль культурно-освітнього середовища навчального закладу в системі естетичного виховання молоді / В.Г. Бутенко // Час мистецької освіти: зб. наук. пр. I Міжнародної наук.-практ. конф. 11 – 12 квітня 2013р. – Харків, 2013. – С. 3 – 10.

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

2. Воєводін О.П. Естетичний образ і особливості естетичної свідомості / О.П. Воєводін // Актуальні проблеми історії, теорії та практики худ. культури: зб. наук. пр. / М-во культури і мистецтв України, ДАККіМ, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К.: ДАККіМ, 2000. – Вип. IV/V, ч.1. – С. 3 – 10.
3. Кремень В.Г. Якісна освіта і нові вимоги часу / В.Г. Кремень // Педагогічна і психологічна науки в Україні: зб. наук. праць: в 5 т. – Т.1 : Теорія та історія педагогіки. – К.: Педагогічна думка, 2007. – С. 11 – 24.
4. Лісова С.В. Естетична культура особистості як складова підготовки майбутнього фахівця в системі професійної освіти / С.В. Лісова // Вісник Житомирського державного університету ім. І.Франка. – 2010. – Вип. 50. – С. 60—63.
5. Хмельова А.О. Естетична компетентність як характеристика професіоналізму сучасного фахівця / А.О. Хмельова // Педагогічні засади сучасної професійної підготовки у ВНЗ: зб. наук. праць. – К., 2006. – С. 200 – 207.

УДК 378.015.31-05.87:39:7.012

Тетяна Мельничук
(Київ, Україна)

ВПЛИВ ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ І ДИЗАЙНЕРСЬКИХ ПРОЕКТІВ НА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В статті розкрито значення етнокультурологічних і дизайнерських проектів на формування особистості студента у закладах вищої освіти через знання, розуміння збереження національних цінностей, традицій, етнічних особливостей буття народу.

Ключові слова: *етнокультурологія, дизайн, творча особистість, виховання, етнос, національні цінності, традиції.*

The article reveals the importance of ethnocultural and design projects for the formation of the student's personality in higher education institutions through knowledge, understanding of the preservation of national values, traditions, ethnic characteristics of the people's being.

Key words: *ethnology, design, creative personality, education, ethno,*

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*